

KONCEPT POJEDINAČNIH KOMPONENTI - OPĆI REZULTATI PO POJEDINAČNIM KOMPONENTAMA PROJEKTA JAČANJA ZDRAVSTVENOG SEKTORA (HSEP)

REZULTATI POSTIGNUTI IMPLEMENTACIJOM PROJEKTA JAČANJA ZDRAVSTVENOG SEKTORA

Na osnovu strateških ciljeva, koji su jasno definirani na osnovu dva ključna strateška dokumenta, „Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine u periodu od 2008. do 2018. godine“, te u dokumentu „Strategija za razvoj primarne zdravstvene zaštite“ (oba dokumenta su dostupna na web-stranici Ministarstva), napravljen je dizajn projektnih zadataka kako bi se ovi ciljevi postigli. Projektni zadaci su podijeljeni u 3 velike komponente. Svaka od ovih komponenti sadrži niz podkomponenti, odnosno, projektnih zadataka i aktivnosti.

I Komponenta- Restrukturiranje primarne zdravstvene zaštite

Cilj ove komponente je restrukturiranje sistema obezbjeđenja primarne zdravstvene zaštite u svrhu poboljšanja efikasnosti i osiguranja da ona bude opremljena za adekvatno rješavanja problema zdravstvenog sektora kao što je sve veća opterećenost nezaraznim bolestima i omogućavanja razvoja efektivnog odnosa između ambulantnog zbrinjavanja obezbijeđenog putem porodične medicine i bolničkog zbrinjavanja.

Pod komponenta   Programi edukacije TOM 1.1

Zadatak 1.1.1   Izrada kliničkih protokola- priprema edukativnog materijala, edukacija timova, izrada protokola sa timovima

Opis: Odabrani konsultantski tim je pripremio edukativne materijale te proveo trening odabranih timova porodične medicine iz 3 doma zdravlja (Sarajevo, Tuzla i Mostar) u oblasti izrade kliničkih puteva. Odabir vrste kliničkih puteva izvršen je na osnovu podataka redovne zdravstvene statistike i potreba za zdravstvenom uslugom, tj najčešćih stanja i bolesti s kojima su se susretali liječnici iz primarne zdravstvene zaštite. Nakon toga, na pojedinačnim sesijama su pripremljeni putevi za 15 najčešćih nezaraznih oboljenja u FBiH Klinički putevi u PZZ su dostupni na web stranici ministarstva.

Zadatak 1.1.2   Edukacija timova porodične medicine i podrška

- edukativnim centrima porodične medicine**
- Aktivnost 1. Sprovedba specijalističkog programa
Opis: Do sada, 340 liječnika je završilo specijalizaciju iz porodične medicine po dvogodišnjem, odnosno trogodišnjem programu uz konsultanstku i stručnu pomoć Queen s Univerziteta iz Kanade
- Aktivnost 2. Program dodatne edukacije uz rad (PAT)
Opis: Program edukacije uz rad se kontinuirano odvijao od 2005 godine uz stručnu i administrativnu podršku Queen s Univerziteta iz Kanade, Program dodatne obuke (eng. PAT PROGRAM) je pohađalo i položilo završni ispit ukupno 740 liječnika opće prakse i specijalista neke druge grane medicine, te 1437 medicinskih sestara/medicinskih tehničara. U ovoj školskoj godini program pohađa oko 50 timova.
- Aktivnost 3. Program obuke uz rad u školsku 2009/2010. god.
Opis: U protekloj školskoj (2009/10) godini program dodatne obuke (PAT) pohađa 50 timova porodične medicine, (na osnovu prijedloga direktora domova zdravlja i kantonalnih ministarstava zdravstva)
- Aktivnost 4. Organiziranje konferencija, materijala za edukaciju i studijska putovanja za obuku TOM
Opis: Za specijalizante i učesnike dodatne edukacije organizirane su uvodne konferencije, na kojim je prezentiran program obuke i središnje konferencije na kojima se analiziraju polugodišnji rad i prezentacija rezultata provedenih istraživanja.

Pod komponenta 1.2

Edukacija osoblja i podrška katedrama porodične medicine

Aktivnost.1

Nabavka literature za edukativne centre porodične medicine

Opis: Nakon konsultacija sa liječnicima i sestrama koji vode edukativne centre, napravljena je specifikacija potrebne literature za edukativne centre. Literatura je nabavljena i dostavljena svakom centru.

Aktivnost 2

Podrška nastavnom osoblju- strana tehnička asistencija

Aktivnost 3

Podrška nastavnom osoblju- lokalna tehnička asistencija

Aktivnost 4

Stručno usavršavanje kadra

Aktivnost 5

Nabavka modela za edukativne centre porodične medicine

Opis: Nabavljeni su anatomske modeli za adekvatnu dodatnu (odnosno, „life-long“) edukaciju kadra u PZZ.

Aktivnost 6

Nabavka medicinske i uredske opreme za edukativne centre

Aktivnost 6a.

Pregled postojećeg stanja

Aktivnost 6b i 6c	<p>Opis: Napravljen pregled potreba za medicinskom, opremom za treninge, literaturom te uredskom opremom u edukativnim centrima porodične medicine u FBiH.</p>
Aktivnost 6d	<p>Sačiniti specifikaciju opreme i pokrenuti proceduru nabavke</p> <p>Opis: Nakon analize potreba sačinjena je specifikacija potrebne i nedostajuće opreme i namještaja, te pokrenuta procedura nabavke namještaja. Opremljena su 3 edukativna centra (Sarajevo, Tuzla i Mostar) sa anatomskim modelima za trening i specificiranom literaturom.</p>
Aktivnost 7	<p>Isporuca namještaja</p> <p>Opi: Po potpisivanju ugovora, isporučen je adekvatan namještaj za edukativne centre, prema definisanoj dinamici isporuke.</p>
Pod komponenta 1.3	<p>Nabavka informatičke opreme za edukativne centre</p> <p>Isporuca opreme za uvezivanje edukativnih centara</p> <p>Opis: Nakon odabira najpovoljnijeg ponuđača i potpisivanja ugovora, izvršena distribucija i instalacija video-konferencijske opreme u tri edukativna centra porodične medicine u Sarajevu, Mostaru i Tuzli. Na ovaj način omogućava se i olakšava komunikacija između centara, unaprijeđuje se način obuke i kontinuirane medicinske edukacije, obezbjeđuje se bolji pristup u razmjeni informacija i konsultacija među zdravstvenim profesionalcima.</p>
Aktivnosti 1 do 33	<p>Adaptacija i opremanje ambulanti porodične medicine</p>
Aktivnost 1.	<p>Opis: U toku trajanja svake od tri faze Projekta (svaka faza traje približno godinu dana), predložene ambulante su pregledane, urađeni idejni projekti za renoviranje, te uz saglasnost direktora, izvršeno unutarnje renoviranje istih.</p> <p>Nabavka medicinske opreme za ambulante porodične medicine – I, II i III faza</p>
Aktivnost 2.	<p>Isporuca medicinske opreme i namještaja</p> <p>Opis: U skladu s potpisanim ugovorima s najpovoljnijim dobavljačima i proizvođačima izvršena je isporuka i distribucija, kao i instaliranje opreme u ambulantama porodične medicine.</p> <p>U I i II fazi, renovirano je i opremljeno namještajem i medicinskim instrumentarijem 269 ambulanti, te je preostalo da se završi opremanje i ambulanti renoviranih u III fazi.</p>
	<p>Monitoring isporučene opreme</p> <p>Opis: Po utvrđenoj dinamici i rasporedu izvršen monitoring isporučene opreme po kantonima i domovima zdravlja/ambulantama porodične medicine. Prilikom obilaska terena bilo je potrebno ustanoviti da li je kompletna oprema u</p>

funkciji, koliki broj timova radi u adaptiranim ambulancama i koristi isporučenu opremu, te da li postoje neke sugestije i primjedbe na istu kako bi se u narednom ciklusu nabavke opreme unaprijedila tehnička specifikacija.

**Pod komponenta
1.4**

Aktivnosti komunikacije i medijska kampanja

Zadatak 1.4.1
Aktivnost 1.

**Medijska promocija reforme PZZ i promocija zdravlja
Implementacija projektnih aktivnosti**

Opis: U skladu s utvrđenom metodologijom i planom kampanje, usaglašenim od strane stručnog odbora za praćenje i koordinaciju medijske kampanje Federalnog ministarstva zdravstva, uz stručnu pomoć odabrane konsultantske kuće, provedena je medijska promocija projektnih aktivnosti i ishoda reformskih pravaca, kao i promocija zdravlja uz korištenje različitih medija i propagandnog materijala pod sloganom: *Mi mijenjamo sistem zdravstva, Vi navike*.

II Komponenta: Pобољшanje kapaciteta za upravljanje zdravstvenim sektorom

Cilj ove komponente je jačanje kapaciteta rukovodilaca i upravljačkih tijela davalaca usluga u cilju implementacije bitnih promjena u pružanju usluga na različitim nivoima zdravstvenog sektora.

Pod komponenta 2.1 Edukacija zdravstvenih profesionalaca

Zadatak 2.1.1
Aktivnost 1.

**Edukacija zdravstvenih profesionalaca i radionice
Priprema edukativnog materijala i prezentacija**

Opis: U saradnji sa odabranim konsultantom- Školom javnog zdravlja „Andrija Štampar“ pripremljene su prezentacije i edukativni materijali za učesnike edukacije, te isti distribuirani tokom izvođenja nastave. Prezentacije su usaglašene i dogovorene i sa lokalnim stručnjacima.

Aktivnost 2.

Definiranje liste polaznika

Opis: Definirane su liste polaznika obuke u koordinaciji sa kantonalnim ministarstvima zdravstva (najviše 40 polaznika po mjestu edukacije - medicinski fakulteti u Sarajevu, Tuzli, Mostaru)

Aktivnost 3.

Implementacija obuke

Opis: U skladu s utvrđenom i usaglašenom vremenskom dinamikom preporučenom u Početnom izvještaju, implementirana je obuka iz strateškog i poslovnog planiranja za odabrane menadžere, tj rukovodeći kadar iz domova

zdravlja i bolnica . Ovaj desetodnevni kurs uspješno je završilo 79 rukovodioca (direktori, glavne sestre, šefovi/načelnici odjeli tj. službi).

Pod komponenta 2.2 Edukacija za timove porodične medicine

Zadatak 2.2.1

Aktivnost 1.

Razvoj programa za menadžment promjena i radionice

Odabir timova porodične medicine

Opis: Na prijedlog direktora domova zdravlja i kantonalnih ministarstava zdravstva definisane su liste polaznika petodnevnog kursa iz menadžmenta promjena

Aktivnost 3.

Implementacija obuke

Opis: U skladu s utvrđenom i usaglašenom vremenskom dinamikom preporučenom u Početnom izvještaju, implementirana je obuka za odabrane timove porodične medicine kroz petodnevne nastavne jedinice iz menadžmenta promjena tokom turnusa koji su trajali po dva mjeseca. Obuku je uspješno završilo 600 timova porodične medicine. Tokom obuke, pored predavača iz Hrvatske, uključili su se postepeno i naši stručnjaci te aktivno učestvovali u procesu obuke

Pod komponenta 2.3 Stručno usavršavanje kadra

Aktivnost 2.3.1

Aktivnost 1.

Revizija postojećih programa i stručno usavršavanje kadra

Situaciona analiza

Opis: U saradnji sa Stručnim vijećem Centra za zdravstveni menadžment (koje su predstavljali predstavnici sva tri medicinska fakulteta u F BiH, predstavnici katedri obiteljske medicine, zavoda za javno zdravstvo, zavoda zdravstvenog osiguranja i Ekonomskog fakulteta) izvršena je analiza postojećih programa iz zdravstvenog menadžmenta, kao i analiza raspoloživih resursa na medicinskim fakultetima za izvođenje poslijediplomske nastave i magistarskog studija iz ove oblasti

Aktivnost 2.

Održavanje stručnih radionica

Opis: Uz konsultantsku pomoć, kroz stručne radionice, definiran je okvir za poslijediplomski program iz zdravstvenog menadžmenta, a na osnovu ranije pripremljenog i definiranog plana i programa poslijediplomskog studija, te postojećih programa na fakultetima

Aktivnost 3.

Prijedlog akademskog razvoja Centra za zdravstveni menadžment u FBiH

Opis: Usporedo sa razvojem poslijediplomskog studija, provedene su aktivnosti na definisanju održivog plana razvoja Centra za zdravstveni menadžment u FBiH, uz konsultantsku podršku i aktivno učešće Stručnog i upravnog vijeća Centra za zdravstveni menadžment

Pod komponenta 2.4 Edukacija za osoblje zdravstvenog osiguranja

Zadatak 2.4.1

Aktivnost 1.

Edukacija osoblja iz vještina ugovaranja i kupovine usluga

Priprema edukativnog materijala i prezentacija

- Opis:** U saradnji sa lokalnim stručnjacima i zavodima zdravstvenog osiguranja finalizirati će se program obuke za osoblje zavoda zdravstvenog osiguranja, te će se materijali i prezentacije distribuirati učesnicima obuke.
- Aktivnost 2. Odabir adekvatnog osoblja
- Opis:** U skladu s preporučenim kriterijima od strane konsultanta, definisat će se liste polaznika obuke u koordinaciji sa kantonalnim ministarstvima zdravstva i direktorima zavoda zdravstvenog osiguranja
- Aktivnost 3. **Implementacija obuke**
- Opis:** Konsultant je u saradnji sa lokalnim predavačima proveo desetodnevnu obuku za odabrano osoblje zavoda zdravstvenog osiguranja, ali i predstavnike zdravstvenih ustanova, tj domova zdravlja i bolnica koja se odvijala u turnusima tokom tri mjeseca. Ukupno je ovu obuku završilo 54 polaznika

III Komponenta: Formulacija zdravstvene politike i podrška projektu

Cilj ove komponente je pružanje podrške naporima na unaprijeđenju sistema prikupljanja i analize podataka za utvrđivanje mjerila u sektoru i unaprijeđenje korištenja dokaza za utvrđivanje prioriteta i raspodjelu sredstava, te pomoć na modernizaciji uloge Zavoda za javno zdravstvo. Aktivnosti monitoringa i ocjenjivanja će pružiti podršku za prikupljanje podataka i izradu studija za potrebe Ministarstava zdravstva za pripremu izvještaja/informacija potrebnih u političke i strateške svrhe i institucionalizaciju monitoringa i ocjenjivanja putem izgradnje kapaciteta. Ova komponenta će također pružiti podršku za zdravstvene inovativne grantove.

Pod komponenta 3.1	Monitoring, evaluacija i zdravstvene konferencije
Zadatak 3.1.2-3.1.3	Tehnička asistencija za monitoring i evaluaciju
Aktivnost 1.	Implementacija projektnih aktivnosti
	Opis: Implementacija projektnih aktivnosti provedena je u skladu s projektnim zadatkom, definisanom dinamikom i utvrđenom metodologijom u saradnji sa Sektorom za javno zdravstvo, monitoring i evaluaciju, te zavodima za javno zdravstvo i zavodima zdravstvenog osiguranja. Poseban fokus aktivnosti odnosio se na situacionu analizu postojećih načina prikupljanja i analize podataka, davanja preporuka za svaku pojedinačnu instituciju, definisanje indikatora i formi izvještavanja, kao i obuku ključnog osoblja s ciljem sticanja vještina monitoringa i evaluacije
Zadatak 3.1.4	Istraživanje: Evaluacija reforme primarne zdravstvene zaštite s fokusom na obiteljsku medicinu
Aktivnost 1.	Definisanje protokola i metodologije istraživanja
	Opis: Nakon zvaničnog usvajanja seta upitnika za provođenje evaluacije reforme u odabranim oblastima PZZ, bilo je

	potrebno je usvojiti konačnu verziju protokola istraživanja, te definisati vremensku dinamiku, metodologiju i ključne učesnike istraživanja. Cijeli proces istraživanja obavio je Zavod za javno zdravstvo FBiH, na temelju prethodno definisanog projektnog zadatka
Aktivnost 2.	Implementacija istraživanja
	Opis: U skladu s definisanim projektnim zadatkom proveden je proces istraživanja u saradnji sa zavodima za javno zdravstvo na području cijele F BiH i Sektorom za javno zdravstvo, monitoring i evaluaciju. U ovom trenutku raspolažemo sa preliminarnim izvještajem istraživanja u okviru kojeg su navedeni svi rezultati istraživanja po osnovu svih alata/instrumenata. Trenutno se finalizira Završni izvještaj koji će se i javno objaviti, tj. distribuirati svim kantonima, kao i na web stranici ministarstva
Pod komponenta 3.2	Inovativni grantovi
Zadatak 3.2.1	Inovativni grantovi za kontinuiranu zdravstvenu zaštitu
Aktivnost 1.	Raspisivanje poziva zainteresiranim i potpisivanje ugovora, te implementacija projekata
	Opis: U dva turnusa u toku perioda 2007-2010. godina, pokrenuta je procedura raspisivanja pisama interesa i apliciranja projekata finansiranih grantovima. U prvom turnusu implementiran je 21 projekt u više kantona u FBiH. U drugom turnusu (2009-2010.) implementira se 19 projekata. Učešće su uzeli zdravstveni radnici iz javnog sektora, najviše primarne zdravstvene zaštite, porodične medicine, stomatologije ali i specijalisti nekih drugih grana medicine, te nevladin sektor. Grant projektima želio se unaprijediti kontinuitet zdravstvene zaštite, posebno prema vulnerabilnim skupinama, djeci, mladim, starim, invalidnim i osobama s posebnim potrebama, ali isto tako i dati podrška ranije spomenutoj medijskoj kampanji koja je bila posvećena i najčešćim hroničnim bolestima.
Aktivnost 2.	Praćenje realizacije odabranih Grant-projekata
	Opis: Tokom provedbe projekata kontinuirano je vršen nadzor nad implementacijom projektnih aktivnosti, a date su i odgovarajuće sugestije za poboljšanje implementacije projekata. Nastavit će aktivnosti na praćenju realizacije odobrenih projekata, po utvrđenoj metodologiji, u skladu s definisanim pokazateljima

Sarajevo, august 2010.